

Infotheek zorg

Dyslexie - dysorthografie

Deze tekst is geschreven voor een werkvergadering van de zorgbegeleiders van BOBOT. Het is een selectie en samenvatting van allerlei info uit boeken en internet. Deze info is niet volledig en een aantal items zijn voor discussie vatbaar.

Dyslexie en dysorthografie zijn samen onder de loep genomen.

1: Definitie / omschrijving

OPM: geen eenduidige definitie !

Diagnose wordt alleen gesteld door een deskundige die het attest maakt
(vb CLB, COS, GHB ...)

Dyslexie = stoornis bij lezen

Dysorthografie = stoornis bij schrijven (spelling)

Commissie Dyslexie (1995):

Men spreekt van dyslexie wanneer de automatisering van de woordidentificatie (lezen) en/of schriftbeeldvorming (spelling) zich niet, dan wel zeer onvolledig of zeer moeizaam ontwikkelt

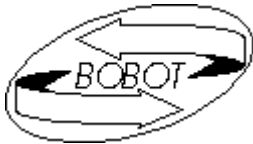
Criteria:

- een tekort op gebied van automatisering
- gebrekkige woordherkenning (traag, haperend, spellend en/of radend lezen)
- ernstig (minimum 1 jaar achterstand)
- hardnekkig (weinig vorderingen na 6 m intensieve therapie)

Volgens Luk Koning:

Dyslexie is een subgroepbepaalde ernstige, neurologisch gefundeerde stoornis die zich manifesteert in problemen bij het lezen t.a.v. het technisch lezen en/of het leesbegrip, waarbij er geen sprake is van enigerlei verwaarlozing.

Kenmerken: (minimaal 10 maanden leesonderwijs hebben gehad en AVI 1 dan niet scoren) onder de signaallijn presteren d.w.z. zeker 1 jaar leesachterstand hebben + moeite hebben met hoogfrequente woorden + na een half jaar intense begeleiding een afgeplatte leesontwikkeling doormaken

Infotheek zorg

Dyslexie - dysorthografie

2: Signaleringslijst (volgens Martine Ceysens + andere aanvullingen)

OPGELET !

De onderstaande kenmerken zien we niet alleen bij leerlingen met dyslexie/dysorthografie maar komen ook wel bij andere kinderen voor. Het is echter juist de combinatie van de hieronder genoemde aspecten die de leerkracht zouden moeten opvallen. Bovendien speelt hierbij ook het verwachtingspatroon een rol; wanneer je deze kenmerken niet verwacht van het kind moet je juist alert zijn.

Wanneer zorgen maken in de kleuterschool ?

De kleuter heeft opmerkelijk problemen met:

- links- rechtsoriëntatie (spiegelschrift van letters en cijfers, verkeerde richting schrijven...)
- onthouden van feiten en begrippen: namen, links en rechts, kleuren, dagen van de week, versjes en gedichtjes
- letterspelletjes (vb: identificatie van letters, rijmwoorden, 1^e letter van een woord ontdekken...)
- de taal : woordvindingsmoeilijkheden, weinig fantasiespel, wel puzzelen en met constructiemateriaal werken
- ruimtelijke oefeningen: zelden of nooit puzzelen, weinig met constructiemateriaal werken, wel oeverloos babbelen
- het plaatsen van klanken in woorden in de juiste volgorde
- het nazeggen van woorden en zinnen

Waakzaam zijn wanneer ouders, broers of zussen reeds de diagnose van dyslexie/dysorthografie hebben gekregen.

OPM: De diagnose dyslexie/dysorthografie kan in de kleuterklas niet gesteld worden

Niet al de bovengenoemde kenmerken moeten aanwezig zijn om waakzaam te zijn, wel enkele.

Wanneer zorgen maken in de lagere school ?

OPGELET !

De onderstaande kenmerken zien we niet alleen bij IIn met dyslexie/dysorthografie maar komen ook wel bij andere kinderen voor. Het is echter juist de combinatie van de hieronder genoemde aspecten die de leerkracht zouden moeten opvallen. Bovendien speelt hierbij ook het verwachtingspatroon een rol; wanneer je deze kenmerken niet verwacht van het kind moet je juist alert zijn.

- geen andere maar meer fouten die hardnekkig en langdurig zijn (geen typisch foutenpatroon)
 - omkeren van letters of lettercombinaties
 - weglaten of toevoegen van letters of lettercombinaties
 - moeite met overschrijven
 - woorden vooral schrijven zoals je ze hoort
 - hetzelfde woord wordt op verschillende manieren binnen 1 tekst geschreven
- ondanks extra intensieve hulp en therapieën blijven er hardnekkige en ernstige problemen !
- moeilijkheden met letter-klankverbinding (=dyslexie) en/of moeilijkheden met klank-letterverbinding (=dysorthografie)
- vooral zwak in lezen en schrijven (soms wiskunde vanwege ruimtelijke problemen), dit verloopt niet automatisch
- hardop lezen is het meest gestoord
- begrijpend lezen lukt mits meer tijd
- bij IIn met zwakke ruimtelijke vaardigheden zijn zuivere taal- en communicatieopdrachten vaak beter
- bij IIn met zwakke taalvaardigheden is het wiskundig (ruimtelijk) inzicht vaak goed ontwikkeld
- geen andere oorzaken die de zwakke prestaties kunnen verklaren (ziekte, aandacht, socio-emotioneel, gehoor- of gezichtsprobleem, anderstalig, ...)
- moeite met automatisering van nieuwe leerstof

Waakzaam zijn wanneer ouders, broers of zussen reeds de diagnose van dyslexie/dysorthografie hebben gekregen.

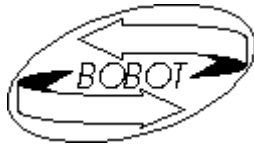

Infotheek zorg

Dyslexie - dysorthografie

3: Tips voor de leerling

- Om veel problemen te voorkomen is het misschien een idee om aan de klas te vertellen dat je dyslexie/dysorthografie hebt. Vertel aan de klas wat dyslexie/dysorthografie voor jou betekent. De meeste zullen het wel begrijpen. En voor de andere is het jammer.
- Een plotselinge leesbeurt is erg vervelend. Maak hierover afspraken met de juf of de meester.
- Tegelijk luisteren en schrijven gaat niet. Vraag aan de juf/meester of hij/zij op het bord wil schrijven wat hij /zij vertelt.
- Laat de moed niet zakken blijf positief, zo bereik je het meest.
- Hoewel lezen voor jou vaak niet echt leuk is het wel een hele goede oefening voor je. Lees elke dag een stukje hardop, een halfuurtje per dag is al voldoende. Lees desnoods de ondertiteling van je favoriete televisie programma voor aan je kleine broertje of zusje! Zo oefen je op een leuke manier met lezen! En na een klein jaartje lees je in eens een stuk beter!
- Lees een tekst opnieuw als je niet begrijpt wat er staat.
- Lees de opdracht 2 keer en controleer of je de opdracht juist begrepen hebt (vraag dit aan de lkr)

Infotheek zorg

Dyslexie - dysorthografie

4: Tips voor de leerkracht

OPM: Deze tips kan je ook toepassen bij leerlingen met lees- of schrijfproblemen

Algemeen

- ❑ Accepteer dat de II dyslexie/dysorthografie heeft en dat de II niet lui, dom of koppig is. Zorg ook voor "het zich aanvaard voelen" in de klasgroep.
- ❑ Begrijp het probleem van de II
- ❑ Compenseren: laat hulpmiddelen gebruiken om het probleem te omzeilen
- ❑ Dispenseren: voor bepaalde taken krijgt de leerling met dyslexie/dysorthografie dispensatie in de vorm van minder werk, meer tijd of iets niet moeten doen

Kleuterschool

- ❑ Werk veel met boeken. Probeer leesplezier te bevorderen. Kies boeken uit de leefwereld van de kleuter.
- ❑ Train auditieve vaardigheden zoveel mogelijk gekoppeld aan visuele woordbeelden
- ❑ Zorg voor succeservaringen bij talige oefeningen
- ❑ Stimuleer en bevestig vaardigheden die de kleuter goed kan (vb creatief...)

Lagere school

Algemeen

- ❑ Let meer op kwaliteit dan op kwantiteit.
- ❑ Probeer leesplezier te bevorderen en zorg voor succeservaringen
- ❑ Leer deze II'n zelfstandig werken, ze moeten niet steeds onder de controle van de lkr staan
- ❑ Geef het kind wat extra tijd, of pas het hoeveelheid werk aan.
- ❑ Laat taalwerk niet corrigeren door het kind zelf (het herkent zijn eigen fouten niet).
- ❑ Biedt de leerstof auditief en visueel aan
- ❑ Structureer de leerstof
- ❑ Noteer de agenda op het bord en controleer de agenda van de II (controle kan ook door medell)
- ❑ Geef hulp zoveel mogelijk op school, onder schooltijd, zoveel mogelijk aansluitend bij het programma van de klas.
- ❑ Overleg regelmatig met alle betrokkenen over de hulp (ouders, leerkracht en hulpverleners).
- ❑ Geef het kind wat meer mondelinge overhoringen zodat het kind kan laten zien dat het de stof toch beheerst. Geef de II meer tijd tijdens een toets. Beoordeel bij niet-taalvakken enkel de inhoud en niet de spelling.
- ❑ Geef aan wat de leerling wel en wat hij niet goed doet.

- ❑ Zet belangrijke punten waar hij aandacht aan moet geven op een kaart - als geheugensteun.
- ❑ Sta hulpmiddelen toe die lezen en schrijven kunnen vergemakkelijken. Dit kunnen zijn : kaarten met aandachtspunten, het maken van bandopnamen van uitleg die in de klas gegeven wordt, lijstjes enz.
- ❑ Bezorg de II foutloze en duidelijke kopies . Controleer de schriften van de II.
- ❑ Controleer of de II de opdracht begrepen heeft

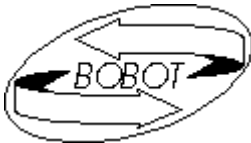

Schrijven / Spelling

- ❑ Laat dictees extra oefenen met de remedial teacher.
- ❑ Laat dictees ook thuis een keer extra oefenen.
- ❑ Let meer op de goede woorden dan op de verkeerde woorden.
- ❑ Ontmoedig het kind vooral niet door correcties met een rode pen.
- ❑ Visualiseer spellingsregels op het bord, prikbord en/of op de bank van de II
- ❑ Zet een X voor de zinnen met een fout i.p.v een ganse tekst te laten controleren
- ❑ Duid de moeilijkheden in een tekst aan voordat de II kopieert
- ❑ Laat de II de computer met spellingcorrector gebruiken
- ❑ Leg een lijst aan met struikelwoorden en laat de II deze lijst bij bepaalde opdrachten gebruiken
- ❑ Stimuleer het opzoeken van moeilijke woorden
- ❑ Indien de II voor een oefening aan bord moet komen zorg je dat de II geen fouten kan maken (op voorhand controleren)
- ❑ Laat de II denkschema`s gebruiken (algoritme...)
- ❑ Laat alleen de vooraf afgesproken spellingsmoeilijkheid meetellen
- ❑ Laat de II een beperkt deel van het dictee maken (vb alleen woorden invullen)
- ❑ Pas het tempo aan en controleer regelmatig of de II mee is.

Lezen

- ❑ Laat de II enkel hardop lezen wanneer hij/zij dit aankan en liefst bij reeds ingeoeffende teksten. Laat teksten voorbereiden door taakleerkracht, met hulp van medell, thuis of met een audiocassette. Beperk het hardop lezen.
- ❑ Duid moeilijke woorden en/of kleine woorden in een tekst aan met markeerstift.
- ❑ Laat de leerling bij leesvakken samenwerken met andere IIn.
- ❑ Geef de teksten met een groter lettertype en grotere interlinie, gebruik altijd hetzelfde lettertype
- ❑ Laat de II mee volgen met de vinger of met een kaartje (leg het kaartje boven de regel die de II moet lezen)
- ❑ Duid regelmatig aan waar men bij het klassikaal lezen zit
- ❑ Stimuleer het lezen in leesboekjes voor moeilijk lezende kinderen, waarin de inhoud op de leeftijd van de leerling en de leestehniek gemakkelijk is.
- ❑ Lees de opdrachten voor (of een medell)
- ❑ Leer de II in lettergrepen lezen

Infotheek zorg
Dyslexie - dysorthografie

5: Tips voor de ouders

Begin met het probleem van je kind te accepteren en te begrijpen. Je kind is niet lui, dom of koppig, het heeft een leerstoornis.

Ga met uw kind bewust met taal aan de slag. Dit kunt u doen door:

- Veel te praten over allerlei onderwerpen.
- Verhaaltjes maken bij plaatjes en foto's.
- Woordpuzzels maken (bijvoorbeeld uit vakantieboekje).
- Spelletjes te doen met woorden (bijvoorbeeld kwartet, woorddrummikub of galgje).
- Zelf een memory of dominospel maken met letters.
- Sommige kinderen vinden e-mail heel erg leuk en onbewust zijn ze toch met lezen en schrijven bezig.

Nog even een opmerking: het doen van woordspelletjes moet wel op een spelende manier gaan. Het moet dus geen verplichting worden anders kan het kind een hekel krijgen aan lezen en schrijven en dat is niet de bedoeling.

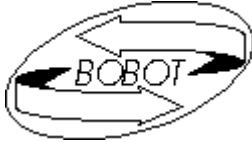
Het is belangrijk dat je kind boeken en lezen aantrekkelijk blijft vinden. Er moet alles aan worden gedaan om te voorkomen dat dit hem/haar gaat tegenstaan.

Dit kan door:

- Veel te blijven voorlezen.
- Zelf te laten merken dat lezen prettig is.
- Elkaar voor te laten lezen.
- Samen te lezen. (Om de beurt een zin of een bladzijde).
- Stripboeken niet af te keuren.
- Boeken te zoeken met veel plaatjes en volgens interesse van je kind.
- Boeken te zoeken op het goede leesniveau. (vraag eventueel aan de leerkracht of hulpverlener welke boeken dan het meest geschikt zijn.)
- Het kind naar een boek te laten luisteren.

Blijf je kind aanmoedigen.
Heb begrip en geduld.

Houd moed, het is een lange weg die je moet gaan met je kind. Met veel doorzettingsvermogen en met een goede behandeling kunnen de meeste dyslectische kinderen nog aardig op hun plek terecht komen!

Infotheek zorg

Dyslexie - dysorthografie

6: Weetjes

- erfelijke afwijking
- frequentie ligt rond 5 % (sommige spreken tot 10 %)
- probleem ligt op het niveau van de hersenen (bepaalde hersendelen zouden afwijkend gevormd zijn of op een andere manier functioneren)
- IIn met dyslexie/dysorthografie zijn niet dom, lui of koppig
- IIn die geen dyslexie/dysorthografie hebben, maar wel een lees- en/of schrijfprobleem hebben ook hulp nodig
- beroemde dyslectici: Leonardo Da Vinci - Tom Cruise - George Washinton - Albert Einstein - John Lennon - Jamie Oliver

Voor meer informatie kan je terecht bij het CLB of bij BLO Mariadal